

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3501

Vragen van het lid **Jasper van Dijk** (SP) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het hoge collegegeld voor een tweede studie* (ingezonden 11 augustus 2016).

Antwoord van Minister **Bussemaker** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 13 september 2016).

Vraag 1

Wat is uw oordeel over het bericht «Vervolgstudie is voor velen onbetaalbaar»?¹

Antwoord 1

Het kabinet kiest ervoor om iedereen die dat kan en wil in staat te stellen een bachelor- en een masteropleiding te volgen. Ook mogen studenten een tweede opleiding in de sectoren gezondheidszorg of onderwijs volgen tegen het wettelijk collegegeld (en niet daarin eerder een graad hebben behaald). De overheid draagt daar per jaar gemiddeld € 6.700 per student aan bij. Verder heb ik voor extra gemotiveerde studenten geregeld dat per 1 september 2014 de subsidieregeling parallelle studies structureel in de wet is verankerd, opdat die studenten een tweede opleiding tegen wettelijk collegegeld mogen afronden, als ze die gestart zijn tijdens een eerste opleiding en ononderbroken hebben gevolgd.

Via de Monitor Beleidsmaatregelen laat ik jaarlijks onderzoek doen naar tweede studies en de hoogte van de instellingscollegegelden. Recent is de vierde rapportage van de Monitor Beleidsmaatregelen beschikbaar gekomen. Deze heb ik u op 18 april 2016 toegezonden, samen met mijn beleidsreactie (Kamerstuk 24 724, nr. 142).

Uit de monitor blijkt dat in het hbo het gemiddelde instellingscollegegeld iets boven de € 7.000 ligt. In het wo geldt dat het gemiddelde instellingscollegegeld voor een bachelor € 8.750 bedraagt en voor een master € 11.800. De hoogte van het instellingscollegegeld kent een grote variatie, vooral binnen de universiteiten. De hoogte varieert van het wettelijk collegegeld (€ 1.951) tot maximumtarieven van € 23.500 in het hbo (één bachelor opleiding) en € 32.000 in het wo (twee master opleidingen). Deze maximumtarieven komen voornamelijk voor in de gezondheidszorg. Dat is ook verklaarbaar, omdat die opleidingen in het algemeen meer kosten met zich meebrengen. Gemiddeld

¹ Volkskrant, 10 augustus 2016

bedraagt het instellingscollegegeld € 9.000 in het hoger onderwijs. De overgrote meerderheid van de studenten betaalt ongeveer het gemiddelde instellingscollegegeld, wat niet veel afwijkt van het bedrag dat instellingen ontvangen voor een bekostigde studie plus het wettelijk collegegeld. Van de studenten die een tweede studie volgen doet 85% een bachelor en 15% een master.

Voor de financiering van het instellingscollegegeld is er een aantal financiële voorzieningen. Zo is er dankzij het studievoorschot het levenlanglenenkrediet, waar studenten vanaf 1 september 2017 gebruik van kunnen maken. Dit krediet stelt mensen tot 55 jaar die geen recht hebben op reguliere studiefinanciering in staat om tot vijf keer het wettelijk collegegeld jaarlijks te lenen, ook als het een deeltijdstudie betreft. Voor studiefinanciering geldt dat een student die na het behalen van een graad nog resterende leenrechten heeft, deze kan inzetten voor een tweede studie. Daarnaast kan er voor het betalen van het instellingscollegegeld gebruik worden gemaakt van het resterende recht op collegegeldkrediet. Hiermee kan tot maximaal vijf keer het bedrag aan wettelijk collegegeld worden geleend. Tevens zijn er faciliteiten voor een tweede lerarenopleiding: de lerarenbeurs en het zij-instroomtraject.

Vraag 2

Is het waar dat het aantal studenten dat een tweede studie volgt, de afgelopen vijf jaar met ruim eenderde is afgenomen, tot 22.000 studenten? Hoe oordeelt u over deze daling?

Antwoord 2

Tussen 2010 en 2013 is het aantal studenten dat een tweede studie volgt inderdaad (vooral in het wo) met 35 procentpunt afgenomen. Sinds 2013 zien we echter een stabilisatie van deze aantallen. In 2015 volgen iets meer dan 22.500 studenten een tweede studie, nagenoeg gelijk verdeeld over het hbo en het wo.

Binnen deze groep zien we een stijging van het aantal studenten met een tweede bachelor in de sectoren gezondheidszorg en onderwijs van zes procentpunten in de periode 2013–2015.

De daling in tweede studies, met uitzondering van zorg en onderwijs, hangt ook samen met de ontwikkeling dat studenten nu bewuster kiezen voor hun eerste studie. Er is de afgelopen tijd sterk beleid ingezet op een goede en bewuste studiekeuze. Zo bestaat er de studiekeuze 123, zijn er matchingsprekken ingevoerd en is er de vervroegde aanmelddatum van 1 mei.

Vraag 3

Bent u van de mening dat het hoge collegegeld van gemiddeld 9.000 euro voor veel studenten onbetaalbaar is geworden? Zo nee, hoe verklaart u dan de forse daling van het aantal studenten dat een vervolgstudie gaat doen?

Antwoord 3

Het kabinet kiest ervoor om iedereen die dat kan en wil in staat te stellen een bachelor- en een masteropleiding te volgen. Voor het bekostigen van een tweede opleiding is er een aantal financiële voorzieningen voor de student. Ik verwijs u hiervoor naar het antwoord op vraag 1.

En voor de daling van het aantal studenten dat een tweede studie volgt, verwijs ik u naar mijn antwoord op vraag 2.

Vraag 4

Erkent u dat ambities worden afgestraft wanneer studenten hun studie moeten staken vanwege de hoge kosten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Nee, studenten weten van te voren waar ze aan beginnen, ze worden niet verrast. Zie voor financiële mogelijkheden mijn antwoord op vraag 1.

Vraag 5

Wat onderneemt u om de grote verschillen weg te nemen tussen de bedragen die instellingen vragen voor dezelfde vervolgstudie?

Antwoord 5

Universiteiten en hogescholen stellen op basis van artikel 7.46, derde lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, de omvang van het instellingscollegegeld zelf vast. In de wet is geregeld dat het instellingscollegegeld ten minste gelijk is aan de hoogte van het wettelijk collegegeld en kan verschillen per opleiding of groep van opleidingen of per groep of groepen studenten, uiteraard met gelijke behandeling van gelijke gevallen. De medezeggenschap bij een instelling heeft adviesrecht inzake het instellingsbeleid op dit punt.

Zoals ik in het antwoord op vraag 1 al heb aangegeven blijkt uit de monitor beleidsmaatregelen dat van de overgrote meerderheid van de studenten die een tweede studie volgt, de gemiddelde instellingscollegegelden niet veel afwijken van het bedrag dat de instellingen ontvangen voor een bekostigde studie en het wettelijk collegegeld.

De monitor beleidsmaatregelen 2014 en de daarbij behorende beleidsreactie (Kamerstuk 24 274, nr. 121) geven uitvoering aan de moties Mohandis/Rog (Kamerstuk 33 519, nr. 46 en Kamerstuk 30 012, nr. 47) over de transparantie van het instellingscollegegeld, en de mogelijkheden en effecten van maximering van het instellingscollegegeld. In mijn brief van 7 maart 2014 heb ik de hogescholen en universiteiten verzocht transparant te zijn over de motivering van de hoogte van het instellingscollegegeld. In mijn antwoord op Kamervragen van Mohandis (Kamerstuk, Aanhangsel nr. 1234) heb ik toegezegd de Kamer over het onderzoek naar de hoogte en motivering van het instellingscollegegeld bij de instellingen te informeren. Dit heb ik gedaan met mijn aanbiedingsbrief van de eerste rapportage studievoorschot (Kamerstuk 24 724, nr. 142) bij de monitor beleidsmaatregelen 2015. Hierin blijkt dat 29 van 37 hogescholen en alle 13 reguliere universiteiten transparantie verschaffen op hun website over de hoogte en opbouw van het instellingscollegegeld.

Ik zal de instellingen die in gebreke zijn gebleven daar ernstig op aanspreken en dit ook nogmaals aan de orde stellen bij de Vereniging Hogescholen en VSNU. Als blijkt dat de betreffende instellingen alsnog geen transparantie leveren over de opbouw van de hoogte van het instellingscollegegeld, zal ik maatregelen treffen tot het verplicht stellen van transparantie over hoogte en opbouw van het instellingscollegegeld op de websites van de instellingen of in het uiterste geval het aanscherpen van de regelgeving over transparantie van het instellingscollegegeld. Als de informatie bij de instellingen tekort blijft schieten, ligt maximering in de rede.

In de wet versterking besturing van 2010 waarin het instellingscollegegeld wordt geregeld, heeft mijn voorganger in de nota naar aanleiding van het verslag (Kamerstuk 31 821, nr. 7) uitgelegd dat omdat de instelling geen bekostiging ontvangt voor de student waarvoor het instellingscollegegeld geldt, de instelling haar kosten in principe moet dekken uit het collegegeld. Dit betekent dat er vanuit wordt gegaan dat de hoogte van het instellingscollegegeld is gerelateerd aan de kosten die de instelling maakt voor de opleiding. De kosten per opleiding kunnen aanzienlijk verschillen per instelling.

Vraag 6

Hoe staat het met de transparantie over de berekening van het collegegeld voor een tweede studie? Kunt u een overzicht leveren van de instellingen die hierover niet of onvoldoende transparant zijn?

Antwoord 6

Zie het antwoord op vraag 5 over de transparantie over de berekening van het collegegeld voor een tweede studie.

Wat betreft instellingen die nog geen motivatie hebben opgenomen op hun website, gaat het om veelal kleinere hogescholen, de levensbeschouwelijke universiteiten en de OU: Design Academy Eindhoven, HAS Hogeschool, HZ University of Applied Sciences, Hogeschool IPABO Amsterdam Alkmaar, Viaa Gereformeerde Hogeschool, Hogeschool der Kunsten Den Haag, Vileantum Hogeschool, Thomas More Hogeschool, Protestantse Theologische Universiteit, Theologische Universiteit Apeldoorn, Open Universiteit, Theologische Universiteit v/d Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

Vraag 7

Bent u van mening dat een «Levenlangleren-krediet» geen oplossing is voor deze problematiek, omdat een leven lang leren dan neerkomt op een leven lang lenen?

Antwoord 7

Nee. Om de leercultuur in Nederland te bevorderen, neem ik enkele maatregelen

om het onderwijs voor werkenden vraaggericht, flexibeler en toegankelijker te maken. De invoering van het levenlanglerenkrediet per 1 september 2017 – onderdeel van de Wet studievoorschot – draagt bij aan een grotere toegankelijkheid van het onderwijs voor volwassenen. Het levenlanglerenkrediet biedt nieuwe groepen studenten de mogelijkheid om het collegegeld te lenen tegen een beperkte rente en met sociale terugbetaalvoorwaarden. Het gaat daarbij om deeltijdstudenten, studenten ouder dan 30 jaar en studenten die een tweede studie willen volgen. Het levenlanglerenkrediet is bedoeld om een financiële drempel weg te nemen voor studenten die geen recht (meer) hebben op studiefinanciering, maar wel een opleiding willen volgen. Het levenlanglerenkrediet geeft de mogelijkheid om per jaar maximaal vijf keer het wettelijk collegegeld te lenen. Dit kan voor de duur van de studie. Deze lening moet binnen 15 jaar worden terugbetaald. De hoogte van de aflossing is afhankelijk van het inkomen. Indien de lening niet binnen 15 jaar kan worden afgelost, bijvoorbeeld omdat mensen een laag inkomen hebben, wordt het restant kwijtgescholden.

Vraag 8 en 9

Wat zegt u tegen een student als Daphne uit Doetinchem, die de studiekosten van 812 euro per maand niet langer kan opbrengen?

Hoe staat het met uw belofte om «eventueel een maximumbedrag af te dwingen» voor het collegegeld voor een tweede studie?

Antwoord 8 en 9

Zie hiervoor mijn antwoord op vraag 5.

Vraag 10

Bent u bereid om het collegegeld voor een tweede studie gelijk te stellen aan het wettelijk collegegeld van circa 1.900 euro? Zo nee, hoe voorkomt u dat steeds meer studenten zullen afzien van een vervolgstudie?

Antwoord 10

Nee. Ik ben wel van mening dat er een duidelijke verantwoordelijkheid ligt bij de instellingen om transparant te zijn over de hoogte en opbouw van het instellingscollegegeld.